

Raadsvergadering d.d. 9 september 2021

Aan de raad,

Onderwerp

Erfgoedbeleid Laarbeek 2021-2026

Portefeuillehouder

M.C. Slaets-Sonneveldt

Beslispunten

1. Vaststellen van de volgende documenten:
 - Erfgoedhandboek Laarbeek: Een erfenis aan verhalen
 - Geactualiseerde Archeologische beleidskaart Laarbeek 2021
 - Erfgoedverordening gemeente Laarbeek 2021
 - Subsidieverordening monumenten gemeente Laarbeek 2021
2. Intrekken van de volgende verordeningen:
 - Erfgoedverordening gemeente Laarbeek 2013
 - Subsidieverordening monumenten gemeente Laarbeek 2008
3. Instemmen met het concreet beleidsvoornemen voor het opstellen van een paraplubestemmingsplan archeologie voor Laarbeek op basis van de Archeologische beleidskaart Laarbeek 2021.
4. Kennis te nemen van de samenvatting van de voorlopige inhoud van de 'Beleidsregels plaatsing zonnepanelen op monumenten, cultuurhistorisch waardevolle en beeldbepalende panden'.

Samenvatting

In 2019 is na instemming van de raad besloten om te starten met een actualisatie van het erfgoedbeleid. Dit heeft geleid tot het geactualiseerde Erfgoedbeleid Laarbeek voor de periode 2021-2026. Dit geactualiseerd beleid bestaat uit:

1. Erfgoedhandboek Laarbeek: Een erfenis aan verhalen
2. Archeologische beleidskaart Laarbeek 2021
3. Erfgoedverordening Laarbeek 2021
4. Subsidieverordening monumenten gemeente Laarbeek 2021

Daarnaast stemt de raad in met het concreet beleidsvoornemen voor het opstellen van parabestemmingsplan archeologie voor Laarbeek en neemt zij kennis van de samenvatting van de voorlopige inhoud van de 'Beleidsregels plaatsing zonnepanelen op monumenten, cultuurhistorisch waardevolle en beeldbepalende panden'.

Aanleiding

Op 28 november 2018 heeft het college van B&W ingestemd met de aanpak voor de actualisatie van het erfgoedbeleid. Op 31 januari 2019 heeft de raad besloten een krediet van € 40.000,- beschikbaar te stellen om het erfgoedbeleid te actualiseren. Dit was het startpunt voor de actualisatie van het beleid. Tijdens het proces zijn de heemkundekringen nauw

betrokken. Ook is er een Erfgoedavond georganiseerd in Kasteel Croy. Daarnaast zijn er verschillende gesprekken geweest met belanghebbende partijen.

Beoogd effect en/of resultaat

Laarbeek is rijk aan erfgoed. Dit erfgoed beperkt zich niet tot stenen en landschappen, maar gaat ook over de verhalen die ze vertellen. Deze erfenis aan verhalen vertelt waar Laarbeek voor staat en waarom het haar huidige vorm en uitstraling heeft. Door goed met het erfgoed om te gaan, bewaar je de authenticiteit van onze kernen. Het erfgoed draagt bij aan de omgevingskwaliteit en biedt het kansen om bezoekers Laarbeek beter te laten beleven. Om Laarbeek die aangename plek te laten blijven die het nu is, is het nodig om het erfgoed te koesteren, beschermen en te gebruiken.

Om hieraan bij te dragen is het Erfgoedbeleid 2021-2026 opgesteld. Het nieuwe beleid heeft 4 ambities:

1. Integraal gebruik van erfgoed
2. Betere bescherming van het erfgoed
3. Duurzame omgang met erfgoed
4. Opzetten erfgoedcommunicatie

Een aantal documenten vormen het startpunt van het nieuwe erfgoedbeleid. Hieronder worden ze één voor één kort toegelicht.

Argumenten

1. Erfgoedhandboek Laarbeek: Een erfenis aan verhalen

Het voorliggende Erfgoedhandboek (bijlage 1) is de beleidsnota, inspiratiebron en handboek in één. Het heeft tot doel de inwoners te inspireren en praktische handvatten te bieden als je iets met erfgoed moet. Dit is een laagdrempelig document **voor de inwoners van Laarbeek**. Het is een handboek boordevol informatie en verwijzingen naar informatiebronnen voor de lezer die meer wil weten. Er wordt storytelling gebruikt om het rijke erfgoed van Laarbeek toe te lichten. Het is opgemaakt in een aantrekkelijke beeldende stijl om mensen attent te maken op de schoonheid van ons erfgoed.

Het handboek is naast een inspiratiebron ook een beleidsnota. De visie op het erfgoed, een overzicht van het vigerende en nieuwe beleid en het uitvoeringsprogramma voor 2021-2026 zijn hierin opgenomen.

Het erfgoedhandboek is een combinatie van informatie, visie en een uitvoeringsprogramma. Dit zorgt ervoor dat de bevoegdheid tot vaststelling verschilt per onderdeel. De verhalen en de verzamelde handvatten voor de burgers zijn informatief en dienen daarom officieel niet te worden vastgesteld. Het vaststellen van het uitvoeringsprogramma is een bevoegdheid van het college. Het vaststellen van de visie is de bevoegdheid van de raad. Om de integraliteit van het document te bewaren, wordt voorgesteld om het complete document aan de raad ter vaststelling aan te bieden.

2. Geactualiseerde Archeologische beleidskaart Laarbeek

De huidige Archeologische beleidskaart is in 2013 vastgesteld. De kaart is nooit geïmplementeerd in de bestemmingsplannen.

De kaart is geactualiseerd, omdat deze ondertussen acht jaar oud is. Dit zorgt voor een adequate bescherming van het archeologisch bodemarchief. De geactualiseerde beleidskaart en de nieuwe archeologische waarden- en verwachtingenkaart zijn in bijlage 4 opgenomen. Het bijhorende rapport en de vindplaatscatalogus is opgenomen in bijlage 3. Het rapport met de onderbouwing van de kaart is een vaktechnisch document. In bijlage 2 is een publieksvriendelijke samenvatting opgenomen met uitleg over de totstandkoming van de kaart en de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het huidige beleid.

Aanpak volgens Startmemo actualisatie Erfgoedbeleid

In de startmemo 'Aanpak actualisatie erfgoedbeleid' uit 2018 was voorgesteld om een parapluplan erfgoed voor de komplannen vast te stellen en dit voor het buitengebied mee te nemen in het op te stellen Omgevingsplan Buitengebied volgend op de Omgevingsvisie Buitengebied. Dit heeft in de praktijk anders uitgepakt, onder andere door het uitstel van de Omgevingswet. Om zo goed mogelijk aan te sluiten op de plannen rondom de implementatie van de Omgevingswet, is er gekozen voor een gewijzigde aanpak.

Gewijzigde aanpak

In de huidige bestemmingsplannen is sprake van archeologische dubbelbestemmingen die niet overeenkomen met de archeologische beleidskaart. De laatste is gedetailleerder en accurater. Echter is het juridisch zo dat het bestemmingsplan leidend is. Dit geeft regelmatig vervelende situaties en zorgt voor verwarring en onbegrip bij bewoners en ambtenaren. Daarom heeft het college op 16 maart 2021 ingestemd om vooruitlopend op het omgevingsplan een paraplubestemmingsplan archeologie op te stellen, om zo de bescherming van de archeologische waarden goed te borgen. De implementatie van de erfgoedkaart wordt meegenomen in het op te stellen omgevingsplan.

Paraplubestemmingsplan archeologie Laarbeek

De geactualiseerde kaart wordt omgevormd tot een paraplubestemmingsplan archeologie voor Laarbeek. Hiervoor wordt een concreet beleidsvoornemen bekend gemaakt. Na de inzageperiode van 6 weken worden de reacties verzameld. Zo nodig worden er wijzigingen doorgevoerd in de vertaling van de kaart naar het ontwerp paraplubestemmingsplan. De responsnota wordt samen met het ontwerp bestemmingsplan aan de raad voorgelegd.

3. Erfgoedverordening gemeente Laarbeek 2021

De huidige Erfgoedverordening dateert uit 2013. Omdat de archeologiekaart geactualiseerd wordt, komen de categorieën onder artikel 16 lid 2 niet overeen met de nieuwe kaart. Dit betekent dat de Erfgoedverordening hierop moet aangepast worden. Aangezien er nieuwe verordening wordt vastgesteld, moeten ook een ontbrekende verwijzingen naar de Erfgoedwet 2016 toegevoegd worden. In 2016 is er een VNG-model ontwikkeld voor de Erfgoedverordening wegens de invoering van de Erfgoedwet. Dit model is gebruikt als basis voor de nieuwe Erfgoedverordening. De aanpassingen als gevolg van dit nieuwe model zijn vormtechnisch.

Omdat de inhoudelijke veranderingen zich beperken tot de verwijzingen naar de geactualiseerde archeologiekaart, wordt de aangepaste Erfgoedverordening niet ter inzage

gelegd. Na de invoering van de Omgevingswet zal enkel het gedeelte van de Erfgoedverordening met betrekking tot archeologie in het tijdelijk omgevingsplan van rechtswege worden meegenomen. Dit heeft nog meerwaarde totdat het paraplubestemmingsplan archeologie is vastgesteld.

De Erfgoedverordening uit 2013 dient ingetrokken te worden door de raad.

4. Subsidieverordening monumenten gemeente Laarbeek 2021

De huidige subsidieverordening voor monumenten dateert uit 2008. De verordening is nog grotendeels actueel. De subsidieverordening 2021 is uitgebreid met het (gedeeltelijk) subsidiëren van verduurzamingsmaatregelen voor gemeentelijke monumenten, zijnde een quickscan verduurzaming en isolatiemaatregelen. Alle huidige subsidievoorwaarden en -mogelijkheden blijven bestaan en ook het maximale subsidiebedrag per 5 jaar blijft gelijk. Er worden enkel mogelijkheden toegevoegd en niet geschrapt. Daarom wordt de nieuwe subsidieverordening niet ter inzage gelegd.

De subsidieverordening uit 2008 dient ingetrokken te worden door de raad.

5. Beleidsregels plaatsing zonnepanelen op monumenten, cultuurhistorisch waardevolle en beeldbepalende panden

Aanleiding

Veel woningeigenaren en bedrijven leggen op dit ogenblik zonnepanelen op hun daken. De gemeente moedigt dit ook aan door bijvoorbeeld mee te doen in het project 'De Groene zone'. Een deel van de initiatiefnemers zijn eigenaren van monumenten, cultuurhistorisch waardevolle en beeldbepalende panden. Zij zijn veelal verplicht om een vergunning aan te vragen voor het plaatsen van de zonnepanelen, met name als deze zich op een zichtzijde bevinden. In de Welstandsnota 2012 staan specifieke toetsingscriteria voor Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden onder 5.2 Objecten van de Deelgebieden nota. Hierin is geen nadere uitwerking voor het plaatsen van zonnepanelen en zonnecollectoren meegenomen. Met behulp van de 'Beleidsregels plaatsing zonnepanelen op monumenten, cultuurhistorisch waardevolle en beeldbepalende panden' wordt dit ondervangen. De zonnepanelen en zonnecollectoren hebben immers een wezenlijke invloed op de karakteristiek en uitstraling van een pand.

Samenvatting inhoud beleidsregels

Rijksmonumenten: Gemeente Laarbeek volgt vigerende Advieslijn zonnepanelen rijksmonumenten van RCE.

Gemeentelijke monumenten, cultuurhistorisch waardevolle en beeldbepalende panden:

Voorkeurslocaties: plat dak, achterdakvlak of bijgebouw. De beste plek is daar waar ze het beeld zo min mogelijk verstoren.

Indien deze voorkeurslocaties geen mogelijkheden bieden, kan de gemeente afwegen om zonnepanelen of collectoren op de zichtzijdes mogelijk te maken.

Hierbij dient minimaal aan de voorwaarden betreffende kleurstelling, rangschikking en omkeerbaarheid te worden voldaan. Pannen met geïntegreerde zonnecellen zijn te overwegen als de oorspronkelijke pannensoort niet meer aanwezig is.

De initiatiefnemer moet ook aantonen hoe hij de visuele verstoring beperkt.

Er zijn twee uitzonderingen waaraan bij voorbaat geen medewerking wordt verleend:

1. Het plaatsen van zonnepanelen op daken van bijzondere materialen of met bijzondere vorm
2. Zonnepanelen in/op rieten dak. De visuele verstoring is dermate groot, dat dit niet wenselijk is.

NB: Het verschil tussen gemeentelijke monumenten enerzijds en cultuurhistorisch waardevolle en beeldbepalende panden anderzijds is de vergunningsplicht. Bij gemeentelijke monumenten is het plaatsen van zonnepanelen of zonnecollectoren altijd vergunningsplichtig. Bij cultuurhistorisch waardevolle en beeldbepalende panden enkel wanneer het de zichtzijdes betreft.

Verdere proces

De Beleidsregels worden minimaal zes weken digitaal en in het gemeentehuis ter inzage gelegd. Na de inspraakperiode worden de beleidsregels met de responsnota ter vaststelling aan het college aangeboden. De raad wordt op de hoogte gesteld via een Raadsinformatiebrief over de vastgestelde beleidsregels.

Kanttekeningen o.a. financiële, juridische, communicatieve en veiligheidsaspecten

Communicatie

Het beleid is opgesteld met input van de belanghebbenden en bewoners. Zo zijn de heemkundekringen nauw betrokken en is er een Erfgoedavond georganiseerd. In het afgelopen jaar zijn er omwille van de Coronabeperkingen geen grote bijeenkomsten meer georganiseerd. Wel zijn er gesprekken in kleinere kring gevoerd als input voor de beleidsactualisatie.

De communicatie in het verdere traject van de vaststelling en erna is belangrijk. Een van de concrete ambities is meer communiceren rondom het erfgoed. Hiervoor zal de monumentenpagina op de gemeentelijke website uitgebreid worden met relevante informatie. Er wordt een communicatieplan opgesteld om het erfgoed meer onder de aandacht te brengen.

Vervolgstappen

Na vaststelling van de aangeboden documenten zullen de acties zoals opgenomen het uitvoeringsprogramma zoals opgenomen in het Erfgoedhandboek uitgevoerd worden.

Bijlagen (meegezonden stuk(ken), ter inzage gelegde stukken)

1. Erfgoedhandboek Laarbeek: een erfenis aan verhalen
2. Publieksvriendelijke samenvatting rapport Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart Laarbeek 2021.
3. Rapport Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart Laarbeek 2021
4. Kaartenbijlage Actualisatie archeologische waarden- en verwachtingskaart Laarbeek 2021
5. Subsidieverordening monumenten gemeente Laarbeek 2021
6. Erfgoedverordening Laarbeek 2021

Zaaknummer: 24913-2021
Documentnummer: 24913-2021:056056

Het college van burgemeester en wethouders,
gemeentesecretaris van Laarbeek

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J.W.M. van de Ven'.

J.W.M. van de Ven

de burgemeester van Laarbeek

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'F.L.J. van der Meijden'.

F.L.J. van der Meijden